

Казки про добро і зло

Казка про Пливунчика

Казка про Пливунчика

Невелика хатина, у якій жив вугляр, находилася серед лісу.

Одного разу зайшов у той ліс цар на полювання. Цілий день ходив по лісу і нічого не вполював. Вертатись додому було далеко, то і попросився до того вугляра на ніч.

— Хатина наша, як бачите, дуже маленька. Та й жінка моя цієї ночі, май же, буде родити. Де ви тут ляжете, щоб переночувати,— не знаю,— звернувся вугляр до царя.

— Я переночую хоч і на горищі,— відповів цар.

— Ну, що ж! Нехай буде, як ви бажаєте,— погодився вугляр.

Вийшов цар на горище і ліг, щоб відпочинути. Та сон його не брав. Лежить він собі та й думає, як би тут ніч перебути.

Через якийсь час дивиться цар крізь щілину і бачить, що у хаті світло. Біля стола стоять якісь баби. У кожній баби у руках горить свічка. Стоять ці баби навколо стола і ведуть мову про те, яку долю буде мати оця дитина, що тепер народилася у вугляревої жінки.

Одна баба віщувала цій дитині добре життя. Інша баба віщувала, що ця дитина у житті буде бідувати. Третя баба говорила, що ця дитина много біди переживе, а після того буде мати добре життя.

— Цей хлопець, що тепер народився,— говорила інша баба,— візьме собі за жінку ту дівчинку, яка родилася цієї ночі у жінки того царя, що зараз спить тут на горищі.

Коли цар почув ці слова, то дуже розсердився і почав думати над тим, як би цього хлопця, що тепер народився у вугляревої жінки, погубити. Щоб він не женився на царській дочці. Бо це ж велика ганьба, щоби дочка царя вийшла заміж за вугляревого сина.

Вранці цар зійшов із горища, подякував за нічліг та й вернувся додому.

Приходить цар у свою палату і чує — жінка його цієї ночі родила дівчинку. Тепер цар розповів своїй жінці, як він ночував у вугляра на горищі, і що вуглярева жінка тої ночі родила хлопчика, і коли цей хлопчик виросте, то візьме собі за жінку їхню дочку, яка теж цієї ночі народилася.

Послухала цариця ці слова та й каже:

— Я цьому не рада і не хочу, щоби моя дитина — царська донька — виходила заміж за вугляревого сина.

І домовились тепер цар і його жінка, що цього хлопчика, тобто вугляревого сина, треба погубити. Тоді цар послав свого слугу, щоб пішов до того вугляра, забрав від нього того новородженого сина і втопив у річці.

Пішов царський слуга до того вугляра, силою забрав від нього дитину і пішов у ліс. Там поклав дитину у кошик, засмолив цей кошик смерековою смолою, потім кошик з дитиною пустив у воду.

І поплив тепер маленький синок вугляра долі водою. Та плив він не довго. Скоро кошик доплив до того місця, де на березі річки жив один рибалка. І цей рибалка якраз тоді ловив рибу і побачив, що якийсь кошик пливе долі водою. Побіг за кошиком і виніс на берег, відчинив і очам своїм не вірить — у кошику маленька дитина. Дивиться далі — а це хлопчик.

У рибалки дітей не було, і він цій дитині дуже зрадів. Поніс до хати та й каже жінці:

— Я найшов маленького хлопчика, що плив у кошику долі річкою. Ми його назвемо Пливунчиком. Доглянемо його, і на старість буде нам від нього поміч.

Жінка рибалки дуже зраділа і доглядала дитину, як рідна мати. Та рік за роком швидко минали. Малий Пливунчик виріс у здорового і красивого парубка. Йому тепер вже було 19 років.

Трапилося одного разу, що біля хати рибалки проїжджав цар на коні. Біля хати цар зупинився та й каже:

— Ану, зашли сина, най ми принесе свіжої води. Почувши ці слова, рибалка крикнув на сина і каже:

— Пливунчику, іди скоро і дай цареві свіжої води напиться.

Парубок побіг і дав цареві напиться свіжої води. Напився цар води та й питає:

— Скажи мені, чоловіче, чому твого сина звать Пливунчиком? Тепер рибалка розповів цареві, як він найшов на воді кошик, обмащений смолою, а в тому кошику був маленький хлопчик. А що кошик плив долі водою, то хлопчика назвали Пливунчиком.

Почувши цю розповідь рибалки, цар почав догадуватись, що це, мабуть, той хлопчик, якого царський слуга кинув у воду.

Звернувся тепер цар до того рибалки та й каже:

— Дозволь, чоловіче добрий, щоб твій син поніс моє письмо у царський двір і передав його моїй жінці.

— Дуже вдячно! — погодився рибалка.

І написав цар своїй жінці письмо, конверт добре заклеїв і передав його вугляревому синові. Дав йому і свого коня, щоб парубок чимскоріше прибув у царський двір, а сам сів під дуба, щоб відпочинути.

У письмі цар написав своїй жінці, щоби царські слуги убили того хлопця, і коли він поверне додому, щоб хлопця уже не було серед живих.

Узяв Пливунчик від царя письмо, сів на коня і вирушив у дорогу. Ідучи по дорозі, зайшов у один густий ліс. Перейшов через той ліс і вийшов на якесь широке поле, а на тому полі була одна маленька хатина, що стояла на курячій нозі.

День наближався до кінця, і надворі ставало темно. Бачить хлопець, а в хаті світло. Підходить ближче, а з хати йому навстрічу виходить стара баба. Це була одна з тих дев'яти бабусь, які були у хаті вугляра, коли він народився.

І питає баба хлопця.

— Де ти ідеш, сину?

— До царя йду, бабко! — відповідає парубок.— Несу письмо його жінці. Тільки не знаю, як туди добратися. Може, ви знаєте, бабко, де живе цар?

— Сьогодні ти вже, сину, до царя не дійдеш,— відповіла баба.— Тепер ніч, надворі темно. Заходи до хати і у мене переночуєш. А завтра я тобі покажу дорогу до царя.

Парубок погодився.

Узяла баба і прив'язала коня до дуба, що ріс біля хати, потім коня нагодувала і напоїла та й хлопця завела до хати. Потім дала хлопцеві вечерю і уклала його спати.

Пливунчик був змучений довгою дорогою, то й заснув солодко.

А коли баба бачила, що парубок спить твердим сном, то вийняла з його кишені письмо, відкрила його і прочитала, що цар написав.

Жалко стало бабі того хлопця, що цар наказав його убити. Узяла вона те письмо та перемінила у ньому слова, і тепер уже у письмі стояло зовсім інше. Тепер у письмі мова йшла про те, щоби царська жінка дала заміж свою дочку за цього парубка, тобто за Пливунчика, і перед тим, ніж цар повернеться додому, щоби вона справила весілля. Потім баба це письмо добре заклеїла і поклала парубкові у кишеню.

Вранці парубок прокинувся, поснідав, сів на коня і вирушив у дорогу, котру йому показала бабуся.

Приходить він у царський двір і передає цариці письмо.

Узяла цариця письмо у руки, відкрила його і прочитала.

Пливунчик був парубок здоровий і на вид красивий, і цариці та її дочці сподобався на перший погляд. Скоро потім цариця віддала свою дочку за Пливунчика заміж і зробила велике і гучне весілля. Поприїжджало у царський двір на весілля багато царів та королів з сусідніх держав.

Незабаром вернувся додому цар і очам своїм не вірить, дивиться переляканий цар. Заходить у

царський двір і питає свою жінку!

— Що тут робиться? Я ж тобі писав, що маєш робити. А тут виходить зовсім друге.

— Я робила все те, що ти приказав у своєму письмі,— відповіла цариця.

Цар дуже дивувався, що як-то могло бути, що він таке написав. Він же писав, щоб парубка убити, а не одружити з його дочкою.

Узяв потім цар те письмо від цариці і прочитав. Письмо було написане дійсно його почерком, і цариця зробила все те, що в тому письмі було написане. Не міг тепер цар нічого зробити. Однак він цим не заспокоївся, а думав над тим, як би того Пливунчика погубити.

Скоро потім цар позвав Пливунчика до себе і дав йому завдання, щоб той приніс від Діда-всевіда три золоті волоси.

Цар знав, що до Діда-всевіда ніхто не може дійти, бо кожний, хто туди хотів би добратися, то помре злою смертю. Бо у Діда-всевіда був такий великий жар.

І вирушив Пливунчик в дорогу. Йдучи так, приходять на одну велику гору, а тут уже й ніч почала наближатися. Дивиться — а недалеко біля дороги стоїть криниця.

Тут йому забажалося напитися свіжої води. Підходить до криниці і дивиться — а там ні краплі води нема.

І озвалася до нього криниця людським голосом та й каже:

— Ти з мене води не нап'єшся, бо вже десять років, як я висохла. І так мучуся без води. Та скажи мені, сину, де ти йдеш?

— Я йду до Діда-всевіда по три золоті волоси. Мене цар посилає за тими волосами, щоби я їх приніс у царський двір,— відповів Пливунчик.

— Іди, сину мій,— відповіла криниця.— Та будь добрий, запитай від Діда-всевіда, чому я висхла? Чому у мене вже десять років немає води.

— Добре! Спитаю! — відповів парубок і пішов далі своєю дорогою.

Йдучи далі, дивиться Пливунчик — на полі стоїть яблуня.

«Це дуже добре! Зірву хоча б одно-два яблука і з'їм»,— думав тепер парубок.

Підійшов ближче і дивиться — на яблуні немає ні одного яблука.

Тепер чує — яблуня проговорила до нього людським голосом та й каже:

— Не урвеш ти з мене, сину, ні одно яблуко, бо вже десять років, як на мені нема ніякого врожаю. А де ти йдеш, сину мій? — запитала його яблуня.

— Мене цар послав до Діда-всевіда, щоби я приніс від нього у царський двір три золоті волоси.

— Іди, сину мій,— відповіла яблуня.— Та будь добрий, запитай Діда-всевіда, чому вже десять років на мені немає ніякого врожаю.

— Добре! Спитаю! — відповів Пливунчик і пішов далі своєю дорогою.

Незабаром Пливунчик опинився на березі моря. Дивиться і бачить — якийсь дідусь перевозує у човні людей через море.

«Що ж! Нехай і мене перевезе цей дідусь»,— думав собі Пливунчик.

— Чи перевезете мене, дідику, через оце море? — звернувся він до дідуса.

— А чому б і ні? Перевезу! — відповів дідусь.

Сів парубок у човен та й не втямився, як швидко опинився на протилежному березі.

— А де ти йдеш, синку? — спитав його дідусь, коли Пливунчик виходив із човна.

— Іду до Діда-всевіда по три золоті волоси. Мені цар дав таке завдання, щоби я йому приніс від Діда-всевіда три золоті волоси.

— Іди, сину мій,— відповів дідусь.— Та будь такий добрий, запитай від Діда-всевіда, що мені робити. От я вже прожив сімдесят років. Уже далі робити не в силах, хотів би звільнитися від цього весла. Нехай вже хтось інший перевозує людей у човні через море. Та нема нікого, хто би від мене

перебрав цю роботу. Спитай, сину мій, Діда-всевіда, що мені робити. Як звільнитися від цього весла?

— Добре, дідику! Спитаю! — відповів Пливунчик і пішов далі своєю дорогою.

Ішов один день, ішов другий, аж на третій день переходить через одне велике поле. Довго йшов він цим полем, аж бачить — уже починає стемніюватись, наближається вечір. Раптом помітив на полі одну невелику хатину і попрямував до неї. Дивиться — а навстрічу йому йде якась стара бабуся.

А ця бабуся — це була одна із тих дев'яти бабусь, котрі розмовляли у хаті вугляра про його долю, коли він народився.

— Де ти йдеш, сину? — питає бабуся Пливунчика.

— Мені цар дав завдання, щоби я йому приніс від Діда-всевіда три золоті волоси. От я й ходжу по світу, шукаючи того Діда-всевіда, — відповів Пливунчик.

— Дідо-всевідо — це мій чоловік, — відповіла бабуся. — Заходи, сину, до хати, і я тобі дістану тоті три волоси.

Йдучи до хати, Пливунчик звернувся до бабусі та й каже:

— Бабко, я би хотів від вас щось запитати, чи можу?

— Чому ні, сину, питай! — відповіла бабуся.

— Йдучи дорогою, я бачив криницю, у якій не було ні краплі води. «Що воно таке? — думав я собі. — Яка ж це криниця, що в ній нема ні краплі води?» Потім чую — криниця до мене озвалася Людським голосом та й каже: «Узнай, сину мій, від Діда-всевіда, що мені робити, щоб у мене знову була вода. А то вже десять років минуло, як я мучусь без води».

А коли я пішов далі, то по дорозі найшов одну яблуню, на якій не було ні одного яблука. І звернулася до мене ця яблуня, промовила людським голосом та й каже: «Узнай, сину мій, від Діда-всевіда, що мені робити, щоб я знову родила смачні яблука, як це було колись? А то вже більше як десять років, що на мені не вродилось ні одно яблуко. Узнай, голубчику, яка тому причина». Пообіцяв я, що виконаю її прохання та й пішов далі своєю дорогою.

Потім, йдучи далі, дивлюся — а переді мною розляглося якесь море.

Підійшов я ближче і бачу — на березі моря стоїть невелика хатчина, а біля неї на лавиці сидить один старий чоловік.

«Де ти йдеш, хлопче?» — спитав мене цей дідусь.

«Шукаю Діда-всевіда, — відповів я. — Цар дав мені таке завдання, щоб я йому приніс від Діда-всевіда три золоті волоси».

«Як будеш у Діда-всевіда, то запитай від нього, будь добрий, доки я буду робити оцю роботу. Мені вже сімдесят років давно минуло, і я вже не в силах перевозувати людей через море. Просив я одного-другого, але ніхто не хоче перебрати від мене цю роботу. Спитай Діда-всевіда, що мені робити».

— Добре, сину! — відповіла бабуся. — Все це я узнаю від Діда-всевіда.

Потім дала бабуся парубкові вечерю й розповіла про те, який Дідо-всевідо злий і порадила парубкові сховатися від Діда-всевіда під корито.

— Ти сховайся під корито і не ворухайся. Та й щоб ти не спав, а пильно слухав, що буде Дідо-всевідо говорити. А як він повечеряє, то скоро потім ляже спати. І як він буде спати, то я вирву з його голови тоті три золоті волоси. Правда, я вирву їх не нараз, а по одному і буду кидати на корито. Дідо-всевідо буде уві сні говорити, і тоді на мої запитання про криницю, яблуню та того перевізника він дасть відповідь. Тільки будь уважний, сину, щоб ти зрозумів, про що він буде говорити.

Після цих слів Пливунчик забрався під корито і лежав там тихо, без найменшого шуму.

Скоро потім прийшов додому Дідо-всевідо. А цей Дідо-всевідо — це було сонце. Зайшов Дідо-всевідо до хати, повечеряв та й каже бабі:

— Слухай, бабо! Тут у хаті щось нечистим духом пахне! Тут є хтось чужий!

— Це тобі так здається, діду,— відповіла баба.— Нікого чужого тут нема. Ти находився, наблукався по всьому світу, багато дечого нанюхав, то й тому тобі так здається. Краще лягай та виспись. Ти ж такий, бачу, змучений. Лягай і клади голову мені на коліна та спи.

Зробив Дідо-всевідо, як баба казала, і скоро заснув. Тепер баба почала Діда-всевіда гладити по голові, шукати у волоссі, і при тому висмикнула з його голови один волос і кинула на корито, під яким лежав Пливунчик.

Дідо-всевідо уві сні закричав на бабу:

— Що ти, бабо, мені мішаєш спати?!

— Спи, діду, спи! Це тобі так здається,— відповіла баба.— А мені, діду, снівся сон про тоту криницю, яка вже десять років стоїть без води. Що би з тою криницею робити, щоби у ній знову була вода?

— Що з тою криницею робити — питаєш. Там, бабо, много роботи не є, — озвався уві сні Дідо-всевідо.— Нору до криниці, якою протікала вода, заткала одна велика жаба. Тоту жабу із нори треба взяти геть, і криниця знову наповниться водою. І вода буде ще смачніша, як була перед тим.

Після цих слів Дідо-всевідо знову заснув.

Баба шукала й гладила його по голові і через якийсь час знову висмикнула з його голови один золотий волос і кинула на корито, під яким лежав Пливунчик.

Знову Дідо-всевідо уві сні закричав на бабу:

— Що ти, бабо, спати мені не даєш?! Що з тобою сталося, що ти така зла?!

Баба й відповідає:

— Нічого, діду, нічого! Це тобі хіба так снилося! А мені то вже дійсно снівся сон. Снилося мені про тоту яблоню, що вже десять років минуло, як ніякого плоду не дає. Що з тою яблунею робити, щоб вона знову приносила плоди так, як колись?

— Що з тою яблунею робити — питаєш,— озвався у сні Дідо-всевідо.— Оту яблоню треба пересадити в інше місце. Бо довкола її коріння обвилася велика змія, яка не пускає, щоб яблуня родила. І як тільки ту яблоню пересадять на інше місце, то вона зразу оживе і знову появляться на ній смачні яблука.

Після цих слів Дідо-всевідо знову заснув.

Баба знову почала Діда-всевіда гладити по голові і шукати в його волосах і через якийсь час висмикнула із його голови і третій золотий волос і кинула на корито, під яким лежав Пливунчик.

Знову Дідо-всевідо уві сні закричав на бабу:

— Що ти, бабо, насміхаєшся з мене і спати мені не даєш та ще й за волоси тягнеш?

— Нічого, діду, нічого! Це тобі, мабуть, снилося. А мені то вже дійсно снівся великий сон,— відповіла бабуся.— Мені снилося про того старого чоловіка, що перевозує в човні людей через море. Тому чоловікові уже сімдесят років давно минуло, і він вже не в силах робити далі ту роботу. І ніхто не хоче від нього цю роботу перебрати. Скажи, діду, що йому робити, щоб передати човен і весло комусь другому, щоб продовжав перевозувати людей через тото море?

— Це, бабо, не така вже складна справа,— озвався уві сні Дідо-всевідо.— Коли буде той старий чоловік перевозувати когось через море, то нехай дасть тому весло, а сам нехай скочить на берег моря, тоді він звільниться від цієї роботи.

Скоро потім настав день, Дідо-всевідо встав і пішов світити на світ. Пливунчик вийшов з-під корита, і баба передала йому тоті три золоті волоси та й запитала, чи він добре чув, що

Дідо-всевідо говорив про криницю, яблуню і дідуся, що їздив на човні по морі. Пливунчик відповів, що він добре чув, що говорив Дідо-всевідо.

Потім баба дала Пливунчикові одну пляшку і сказала, щоб він у тоту пляшку набрав води з тої криниці і щоб взяв яблука з тої яблуні. А тому дідусеві, що перевозить людей через море у човні, щоб пораду Діда-всевіда сказав тільки тоді, коли той дідусь перевезе його, тобто Пливунчика, на другий бік моря. Бабині слова Пливунчик добре запам'ятав. І, подякувавши бабі за її добросердечність та й за сніданок, пішов далі своєю дорогою.

Дійшовши до моря, бачить — навстрічу йому йде той дідусь, що перевозує людей через море у човні.

— Чи був ти у Діда-всевіда, і що він тобі сказав в моїй справі? — питає Пливунчика дідусь.

— Перевезіть мене, дідусю, на другий бік моря, то тоді вам скажу, — відповів Пливунчик.

— Добре, — погодився дідусь.

Незабаром Пливунчик опинився на другому боці моря, а тоді звернувся до дідуся й каже:

— Коли будете перевозити ще когось на другий бік моря, то, не доходя до берега, дайте піддержати весло тому, кого будете перевозити, а самі скочте на берег моря першим, і тоді весло залишиться у тої людини, і ви звільнитесь від цієї роботи.

Подякував дідусь за цю пораду Діда-всевіда, і Пливунчик пішов далі своєю дорогою.

Як довго йшов, то важко сказати. Аж тут знову опинився біля тої яблуні, що вже десять років не приносила плодів.

— Чи найшов ти, чоловіче добрий, Діда-всевіда, і що він тобі сказав про мене? — звернулася яблуня до Пливунчика людським голосом.

— Діда-всевіда я найшов, і він сказав ось що: навколо твого коріння обвилася велика гадюка, і тому треба тебе пересадити на інше місце. Як тільки тебе пересадять на інше місце, то ти знову будеш родити смачні яблука.

— То пересади мене ти, чоловіче добрий, на інше місце, я буду тобі за це дуже вдячна, — просила тепер яблуня.

Почувши ці слова, Пливунчик зразу взявся до діла. Гадюку, що була обвита навколо яблуні, убив, а яблуню пересадив на інше місце. Як тільки він це зробив, то на яблуні появилось повно яблук.

— Візьми собі, чоловіче добрий, три яблука, і я буду тобі на допоміч, — озвалася тепер яблуня до Пливунчика людським голосом.

Узяв собі Пливунчик три яблука, подякував яблуні і пішов далі своєю дорогою.

Через якийсь час опинився біля тої криниці, що уже більше як десять років не було у ній ні краплі води.

— А що тобі казав про мене Дідо-всевідо? — запитала криниця Пливунчика людським голосом.

— Дідо-всевідо казав, що твою нору заткала одна велика жаба. Цю жабу треба відти взяти, тебе вичистити, і буде в тобі знову така добра вода, як була раніше.

— Дорогий сину! Візьми звідти тоту жабу і вичисти мене, буду ти на допоміч, — просила криниця Пливунчика людським голосом.

Почувши ці слова, Пливунчик зразу взявся до діла: криницю добре вичистив, а жабу, що там була, убив. І наповнилася криниця свіжою і чистою, як сльоза, водою.

Потім Пливунчик взяв пляшку, що в нього була, нацонив її тою водою і пішов тою дорогою, що вела у царський двір.

Та тоті золоті волоси, що були у Пливунчика, так дуже світилися, що люде дивилися на це світло, як на якесь чудо.

Коли Пливунчик вернувся у царський двір і цар побачив ці золоті волоси, то від того великого світла зразу осліп, а від страху помер.

Прийшли тепер Пливунчикові на гадку тоті три яблука і вода, що була у пляшці. Узяв він одно яблуко, відрізав із нього маленький кусочок і поклав цареві у рот, і цар знову став живим. Потім намочив цареві очі тою водою, що була у пляшці, і цар знову бачив, як і раніше.

Цар дуже був радий, що у нього такий добрий зять, що приніс йому три золоті волоси, а крім того, вернув йому життя і очі вилікував.

І передав цар своє царство на Пливунчика. Одного разу звернувся він до Пливунчика та й каже-

— А звідки була у тебе та чудодійна вода і тоті яблука?

Пливунчик розповів йому, де дістав тоту воду і тоті яблука.

«Піду я сам туди і принесу собі тої чудодійної води і яблук»,— думав тепер колишній цар. Як думав, так і зробив. Зібрався і пішов шукати тоту воду і яблука. Як довго йшов, то важко сказати, аж нарешті дійшов до тої криниці, що в ній була чудодійна вода. Криниця як побачила його, то зразу висхла. Підійшов він і дивиться — у криниці ні краплі води.

— А чому в тобі немає води? — питає він криницю.

— Вичисти мене, будь добрий, і буде в мені вода,— відповіла криниця людським голосом.

— Ніколи я тебе не вичищу, не буду я свій одяг грязюкою мастити,— відповів колишній цар і пішов далі своєю дорогою.

Через якийсь час дійшов він до тої яблуні. Коли яблуня його побачила, то зразу висхла. Підійшов він до неї ближче і питає:

— А чому ти висхла, що немає на тобі ні одного яблука?

— Пересади мене на інше місце, то знову будуть на мені яблука,— відповіла яблуня людським голосом.

— Чорт мені до тебе, не буду я тебе пересаджувати. Ти вже й так висхла, то на тобі вже ніколи яблук не буде,— відповів він сердито і пішов далі своєю дорогою. Скоро потім дійшов він до моря. Дивиться — у човні сидить один старий дідо.

— Перевезіть мене, діду, на другий бік моря,— звернувся він до діда.

— Добре! — погодився дідо.— Сідайте, я вас перевезу.

Узяв дідо весло і жене човен на другий бік. Поплив човен до середини моря. Тут дідо дуже був уже змучений, то й звернувся до колишнього царя і каже:

— Візьміть оце весло і попробуйте хоч мало погнати човна, бо я вже дуже уморився.

Узяв він від діда весло і почав гнати човна, а дідо йому показував, як гнати і куди повертати веслом.

Коли дідо бачив, що човен наближається до берега, то вискочив із човна на берег, а його з веслом залишив у човні.

І як почав колишній цар гнати того човна по морі, то, може, і по сьогоднішній день це робить.

Так дідо звільнився від тої роботи, а Пливунчик, вуглярів син, так довго царював у тій державі, аж поки не помер.